

D'Ovidi Montllor a José Luis Borau: *Furtivos* i *La Sabina*

Iñaki Revesado

L'homenatge que el Centre de Cultura de Sa Nostra ret a Ovidi Montllor inclou també el reconeixement de la seva tasca com a actor. Montllor assolí el seu prestigi ajudat més per la seva carrera musical que no pas per les seves actuacions en el cinema. Com sol ser habitual, els seus primers contactes amb la interpretació van venir de la mà del teatre, incorporant-se primer a companyies de teatre amateur, que li donaren l'experiència suficient per formar part després de companyies professionals, juntament amb persones que avui gaudeixen del màxim prestigi, com per exemple una de les grans dames del teatre, Núria Espert. Des dels escenaris teatrals es produí el bot al cinema. No és la seva una carrera extensa (malauradament tampoc la seva vida ho va ser), però participà en un grapat de films dels anys setanta i vuitanta, entre els quals podem destacar *La oscura historia de la prima Montse* de Jordi Cadena, *La veritat oculta* de Carles Benpar o *El nido* de Jaime de Armiñán. A més participà en dues pel·lícules de José Luis Borau: *Furtivos* (1975) que suposà el reconeixement del realitzador i *La Sabina* (1979) que és un dels films estranys de la també estranya filmografia de Borau.

José Luis Borau (Saragossa, 1929) forma part de la nòmina de realitzadors espanyols que fa temps passaren els seixanta anys, però que es mantenen en actiu amb idees que ja voldrien per a ells els joves realitzadors, encara que els seus projectes tenen la dificultat d'aconseguir el finançament necessari, perquè, com sempre passa, talent i rendibilitat no sempre caminen plegats. La filmografia de Borau podem qualificar-la d'escassa, si tenim en compte que, en aproximadament quaranta anys, ha realitzat només una desena de pel·lícules, a més d'una excel·lent sèrie de televisió, basada en contes de l'escriptora Elena Fortún, ajudat en la feina d'adaptació per la també escriptora Carmen Martín Gaité, que duia per títol *Celia*. La participació del realitzador de *Leo* en tasques cinematogràfiques ha abastat també treballs d'interpretació en alguns films, com ara *Todos a la cárcel* de Luis García Berlanga, o *Illona llega con la lluvia* de Sergio Cabrera i com a produc-

tor d'altres noms importants de la seva generació, com poden ser *Mi querida señorita* de Jaime de Armiñán i *Camada negra* de Manuel Gutiérrez Aragón. En la seva joventut practicà l'ofici de crític cinematogràfic al *Heraldo de Aragón*, més endavant exercí la docència a l'Escola Oficial de Cinema, i més recentment ha presidit la màxima institució del cinema nacional, l'Acadèmia de les Arts i les Ciències Cinematogràfiques d'Espanya. La seva trajectòria ha anat acompanyada d'importants reconeixements, entre els quals destaquen la Conxa d'Or de Sant Sebastià per *Furtivos*, el Goya al millor director per *Leo*, o el Premi Nacional de Cinematografia atorgat per l'Institut de les Ciències i les Arts Audiovisuals.

La breu filmografia de l'aragonès no li ha impedit tractar temes ben diferents, essent difícil trobar un fil comú que comuniqui els seus treballs. Les seves inquietuds li han duit fins i tot a rodar als Estats Units, cosa no gens comuna entre els cineastes espanyols, menys encara entre els de la seva generació. Si bé als anys seixanta ja havia realitzat alguns treballs, fou amb *Hay que matar a B* (1974) que Borau entrà per la porta gran dins el panorama cinematogràfic nacional, ja que amb ella guanyà el premi del Cercle d'Escriptors Cinematogràfics, confirmant-se un any després amb *Furtivos* que es presentà a Sant Sebastià envoltada de certa polèmica per la duresa de la història i per la latent relació incestuosa entre la mare i el fill (Lola Gaos i Ovidi Montllor) que precipita el drama. *Furtivos* toca un tema que ha donat èxits importants al cinema espanyol, el del drama rural. *Pascual Duarte* de Ricardo Franco, *Los Santos Inocentes* de Mario Camus i aquesta pel·lícula de Borau formarien una perfecta trilogia de l'Espanya negra del camp, de personatges tan primaris com els animals, de persones sotmeses a la duresa de la pobresa i a la bestialitat de la manca de cultura. A *Furtivos*, Martina i Àngel són mare i fill que viuen pobrement en un poble d'aquells que conformaven l'Espanya profunda i més estancada del finals del franquisme. La seva vida transcorre per a ells dos en una solitud gairebé absoluta. Àngel passa les hores en el camp caçant qualsevol animal que pugui ser menjat. S'està millor tot sol en

Furtivos.

Furtivos toca un tema que ha donat èxits importants al cinema espanyol, el del drama rural. Pascual Duarte de Ricardo Franco, *Los Santos Inocentes* de Mario Camus i aquesta pel·lícula de Borau formarien una perfecta trilogia de l'Espanya negra del camp, de personatges tan primaris com els animals, de persones sotmeses a la duresa de la pobresa i a la bestialitat de la manca de cultura

l'extensió oberta del camp que dins els murs de ca seva, amb una mare ferma que el té totalment sotmès. Però Àngel coneix una jove (interpretada per una actriu excel·lent que es prodiga ben poc, Alicia Sánchez) i aconsegueix vèncer la mare i ficar l'al·lota dins la casa. L'entrada del nou membre trenca l'ordre imposat per Martina, que veu que el seu fill, al costat de la jove, ja no és el mateix. Però la mare no està disposta al fet que el seus plans de vida es vegin trastocats pels desigs del seu fill...

En 1979 Borau tornaria a prendre la càmera per rodar un film bastant insòlit pel qual va comptar novament amb Ovidi Montllor, juntament amb Angela Molina i un grapat d'actors anglosaxons. Ambientada a Andalusia, en la serra de Ronda, fins a on han arribat un grup d'anglesos interessats en la cultura espanyola, la pel·lícula tracta sobre l'encís que provoca en els humans un dragó, una femella de dragó, anomenada La Sabina. La música de la pel·lícula és de Paco de Lucía. A Estats Units rodà *Río Abajo* (1984), novament amb actors anglosaxons acompanyats de Victoria Abril que suposà per l'aragonès la runa econòmica de la seva productora, *El Imán*. En 1986 realitzà un altre dels seus èxits, *Tata mía*, per la qual aconseguí reunir un gran repartiment encapçalat per Carmen Maura i recuperant per al cinema Imperio Argentina. El film és el retrat d'una família a través del personatge de Carmen Maura, una monja que surt del convent per intentar ocupar-se dels assumptes familiars després de la mort de son pare. Però la vida del convent és ben diferent al que troba a la casa familiar, en què la figura de la tata (Imperio Argentina) continua sent el llum respectat pels membres de la interessada família. Deu anys va necessitar Borau per tornar al cine, amb un altre dels films estranys que trobam a la seva carrera. Es tracta de *Niño nadie*, un film menor dins la seva trajectòria, que de moment s'ha tancat amb un retrat de cinema social, amb l'excel·lent, *Leo* (2001).

Borau es dedica darrerament més a la literatura que al cinema. Fa poc publicà *Camisa de once varas*, un conjunt de relats sobre l'amor i la mort, tal vegada esperant que algú es decideixi a aportar el finançament per un guió ja acabat, titulat *La pajarita de oro*. ■